

Programy environmentální výchovy pro mateřské školy

PŘÍRODA A ROČNÍ OBDOBÍ

Programy environmentální výchovy pro mateřské školy vytvořila Daniela Budajová v rámci své bakalářské práce „Posilování vztahu k přírodě u dětí v mateřské škole prostřednictvím celoročního souboru aktivit“, kterou úspěšně obhájila v roce 2019 na Pedagogické fakultě Univerzity J. E. Purkyně v Ústí nad Labem.

Bakalářská práce se zabývá tvorbou a realizací výchovně-vzdělávacích plánů v rámci environmentální výchovy u dětí předškolního věku. Teoretická část je zaměřena na význam environmentální výchovy, na její pojetí v mateřských školách a v Rámcovém vzdělávacím programu. Dále jsou zde popsány rizika, bezpečnost i metodologie této výchovy v mateřské škole. Náplní praktické části je představení tematických plánů a zjištění jejich účinnosti při výchovně-vzdělávacím procesu.

Programy environmentální výchovy jsou určeny všem pedagogům, kteří hledají inspiraci pro poutavé vyučování témat spojených s ochranou přírody. Programy jsou volně šiřitelné.

Programy environmentální výchovy vydala Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, RP Správa CHKO České středohoří v rámci projektu LIFE16 NAT/CZ/000639 financovaného Evropskou unií a Ministerstvem životního prostředí. Za obsah odpovídá Agentura ochrany přírody a krajiny ČR.

Použité zdroje

Použité knihy:

- BROOKS, Felicity a kol. *Velká dětská encyklopedie*.
- ČÍŽKOVÁ, Věra, Lenka Bradáčková. *Přehledy živé přírody, rostliny a živočichové*.
- ČERNÍK, Vladimír, Zdeněk Martinec. *Přírodopis 1, zoologie*.
- ČERNÍK, Vladimír, Zdeněk Matinec. *Přírodopis 1, botanika*.
- DACKEVIČ, Viktor. *Barevné ploutvičky*.
- *Encyklopedie pro chytré děti: s odkazy na internetové stránky*, Praha: Svojtka & Co.
- FELIX, Jiří a kol. *Atlas zvířat*.
- KLÍMOVÁ, Eva. *Obrázková encyklopedie Země*
- LUKEŠOVÁ, Milena. *Velká obrázková knížka o zvířatech*.
- *Oxfordská školní encyklopedie Živá příroda [zvířata, rostliny a lidské tělo]*, Praha: Svojtka a Vašut
- *První encyklopedie – Svět kolem nás*, Praha: Svojtka & Co.
- *Tajemství Země*, Praha: Reader's Digest Výběr
- WATSONOVÁ, Carol. *Moje první encyklopedie*

Použité grafické prvky

Všechny použité prvky jsou licencovány pod CC BY 2.0 a 4.0, licenční podmínky jsou dostupné na adresách:

- <https://creativecommons.org/licenses/by/2.0/>
- <https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>

Všechny prvky pochází z níže uvedených odkazů. Odkazy jsou zkráceny.

<https://1url.cz/lz4oM>
<https://1url.cz/izhgV>
<https://1url.cz/nz4or>
<https://1url.cz/1zhgk>
<https://1url.cz/4z4ow>
<https://1url.cz/fz4oK>
<https://1url.cz/Dzhgs>
<https://1url.cz/PzhgT>
<https://1url.cz/Oz4o0>
<https://1url.cz/Sz4oq>
<https://1url.cz/wzhg4>
<https://1url.cz/uz4od>
<https://1url.cz/kz4oE>
<https://1url.cz/Zz4oB>
<https://1url.cz/wzhgf>
<https://1url.cz/oz4oj>
<https://1url.cz/Ez4oN>
<https://1url.cz/rz4wS>
<https://1url.cz/9z4ok>
<https://1url.cz/Bzhgg>
<https://1url.cz/Bzhg0>
<https://1url.cz/6zhgv>
<https://1url.cz/5z4wU>
<https://1url.cz/wzhgX>
<https://1url.cz/Gzhg5>
<https://1url.cz/dz4op>
<https://1url.cz/uz4oO>
<https://1url.cz/azTXu>
<https://1url.cz/Tz4w0>
<https://1url.cz/Sz4w5>
<https://1url.cz/vz4wb>
<https://1url.cz/nz4wn>
<https://1url.cz/gz4wZ>
<https://1url.cz/OzhSk>
<https://1url.cz/Jz4w2>
<https://1url.cz/Pz4oe>

<https://1url.cz/ez4wM>
<https://1url.cz/5z4wK>
<https://1url.cz/Az4wr>
<https://1url.cz/4zhgc>
<https://1url.cz/dz4wk>
<https://1url.cz/Zz4wW>
<https://1url.cz/7zhgY>
<https://1url.cz/Sz4wm>
<https://1url.cz/7zhgn>
<https://1url.cz/nz4wo>
<https://1url.cz/vz4wN>
<https://1url.cz/hz4wX>
<https://1url.cz/pzhgx>
<https://1url.cz/pzhgm>
<https://1url.cz/ozhg7>
<https://1url.cz/DzhSL>
<https://1url.cz/hz4ol>
<https://1url.cz/MzhSt>
<https://1url.cz/sz4oG>
<https://1url.cz/Kz4oZ>
<https://1url.cz/qzhSK>
<https://1url.cz/nz4wD>
<https://1url.cz/Sz4w8>
<https://1url.cz/bz4wa>
<https://1url.cz/Bz4wR>
<https://1url.cz/Gz4oh>
<https://1url.cz/Az4o4>
<https://1url.cz/pzhS1>
<https://1url.cz/5z4wh>
<https://1url.cz/Mz4wf>
<https://1url.cz/Rz4wG>
<https://1url.cz/Xz4wB>
<https://1url.cz/yz4wC>
<https://1url.cz/fzhSi>
<https://1url.cz/wz4oW>
<https://1url.cz/hz4wp>

<https://1url.cz/RzhSJ>
<https://1url.cz/3z4ot>
<https://1url.cz/DzhSe>
<https://1url.cz/Mz4w7>
<https://1url.cz/Ez4o1>
<https://1url.cz/rz4oH>
<https://1url.cz/3z4wy>
<https://1url.cz/yz4oa>
<https://1url.cz/6zhSW>
<https://1url.cz/2z4oi>
<https://1url.cz/fzhSi>
<https://1url.cz/sz4oJ>
<https://1url.cz/DzhSN>
<https://1url.cz/UzhSH>
<https://1url.cz/SzhS2>
<https://1url.cz/QzhSq>
<https://1url.cz/LzhSE>
<https://1url.cz/Rz4wG>
<https://1url.cz/czhSG>
<https://1url.cz/Nz4oL>
<https://1url.cz/oz4wl>
<https://1url.cz/wzhSl>
<https://1url.cz/OzhSF>
<https://1url.cz/Oz4wO>
<https://1url.cz/sz4wP>
<https://1url.cz/rz4wY>
<https://1url.cz/Pz4wc>
<https://1url.cz/oz4wx>
<https://1url.cz/yz4wF>
<https://1url.cz/gz4w3>
<https://1url.cz/2zhSa>
<https://1url.cz/Lz4wV>
<https://1url.cz/azhSV>
<https://1url.cz/sz4oJ>

Zimní čas – někdo spí, někdo bdí

Tematický plán „Zimní čas – někdo spí, někdo bdí“ je zaměřený na roční období zimy. Plán je rozpracován jako dvoutýdenní (deset pracovních dní). Delší období dává dětem větší prostor pro zažití získaných informací a schopností. Cílem plánu je rozvoj komunikačních dovedností, pozornosti, grafomotoriky, hrubé motoriky, spolupráce mezi dětmi, paměti, schopnost vyjádřit přírodu pomocí výtvarných činností.

Cíle:

- 1) Děti znají pět zvířat spící zimní spánkem úplným a tři zvířata spící spánkem částečným.
- 2) Děti dokáží pomoci lesním zvířatům s příkrmováním. Ví, co se do krmelce smí dávat.
- 3) Děti znají pět ptáků odlétajících do teplých krajín.
- 4) Děti zvládnou pomoci ptákům v zimě a vyrobit jim jednoduché krmítko.

Pondělí – den první

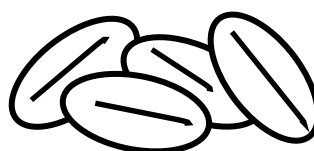
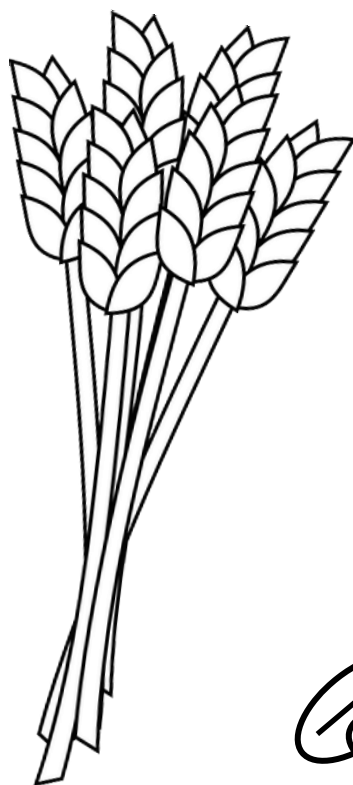
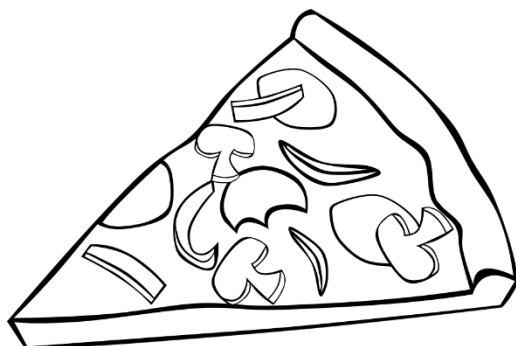
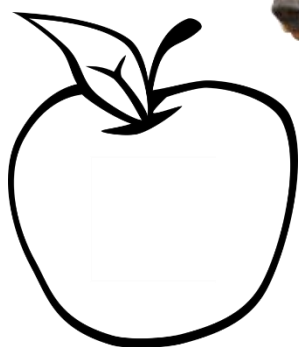
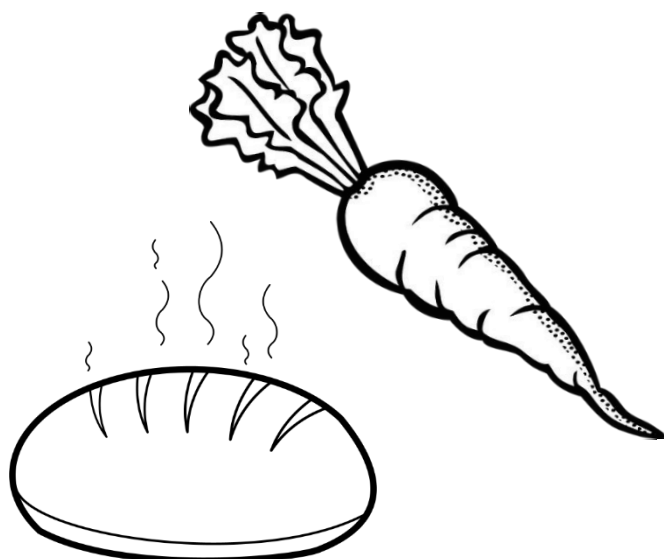
Čas	Činnost učitele	Činnost dětí a očekávané odpovědi	Komentáře, poznámky, organizace, pomůcky
8.50 – 9.00	Motivace: Učitelka připraví dětem na stoly knihy s obrázky zvířat a rostlin.	Děti si u stolečků prohlížíjí knihy a obrázky.	Knihy a obrázky.
9.00 – 9.15	Expozice: Učitelka vede řízený rozhovor s dětmi a ptá se na otázky. 1) „Co jste děti v knihách viděly?“ 1) „Patří zvířata a rostliny do přírody?“ 2) „Kdo z vás si pamatuje, do jaké přírody je řadíme? Do přírody živé nebo neživé?“ 3) „A proč zrovna do živé?“ 4) „Pamatujete si, jak jsme si společně povídaly o tom, jak zvířata dělíme a jak se připravují na zimu?“ 5) „A my si teď společně budeme celé dva týdny povídat o tom, jak to rostliny, ale hlavně zvířata v zimě dělají a taky si připomeneme, co už všechno víme.“	„Zvířata, rostliny.“ Případně vyjmenovávají druhy zvířat a rostlin, které viděli. „Ano.“ „Do živé.“ „Protože k životu potřebují vodu, světlo, teplo a živiny.“ Možná dvojí odpověď dětí - ano nebo ne.	Společná část dětí, organizovaná v kruhu. Pokud si děti nevzpomenou, učitelka napoví. Učitelka dětem připomene dělení zvířat (savci, ptáci, hmyz) i to, že některá zvířata se připravují na zimní spánek a některé rostliny se na zimu zazimují.
9.15 – 9.35	Rozdělení dětí do tří skupin. 	První skupina vypracovává u stolečku pracovní list podle zadání. Druhá skupina dostane kartičky s obrázky zvířat a pokouší se je rozdělit na savce, ptáky a hmyz do příslušných obručí. Třetí skupina skládá puzzle, obrázky, hraje pexeso s přírodními motivy.	Pracovní list Příroda v zimě , kartičky s obrázky zvířat, obruče, puzzle a pexeso.

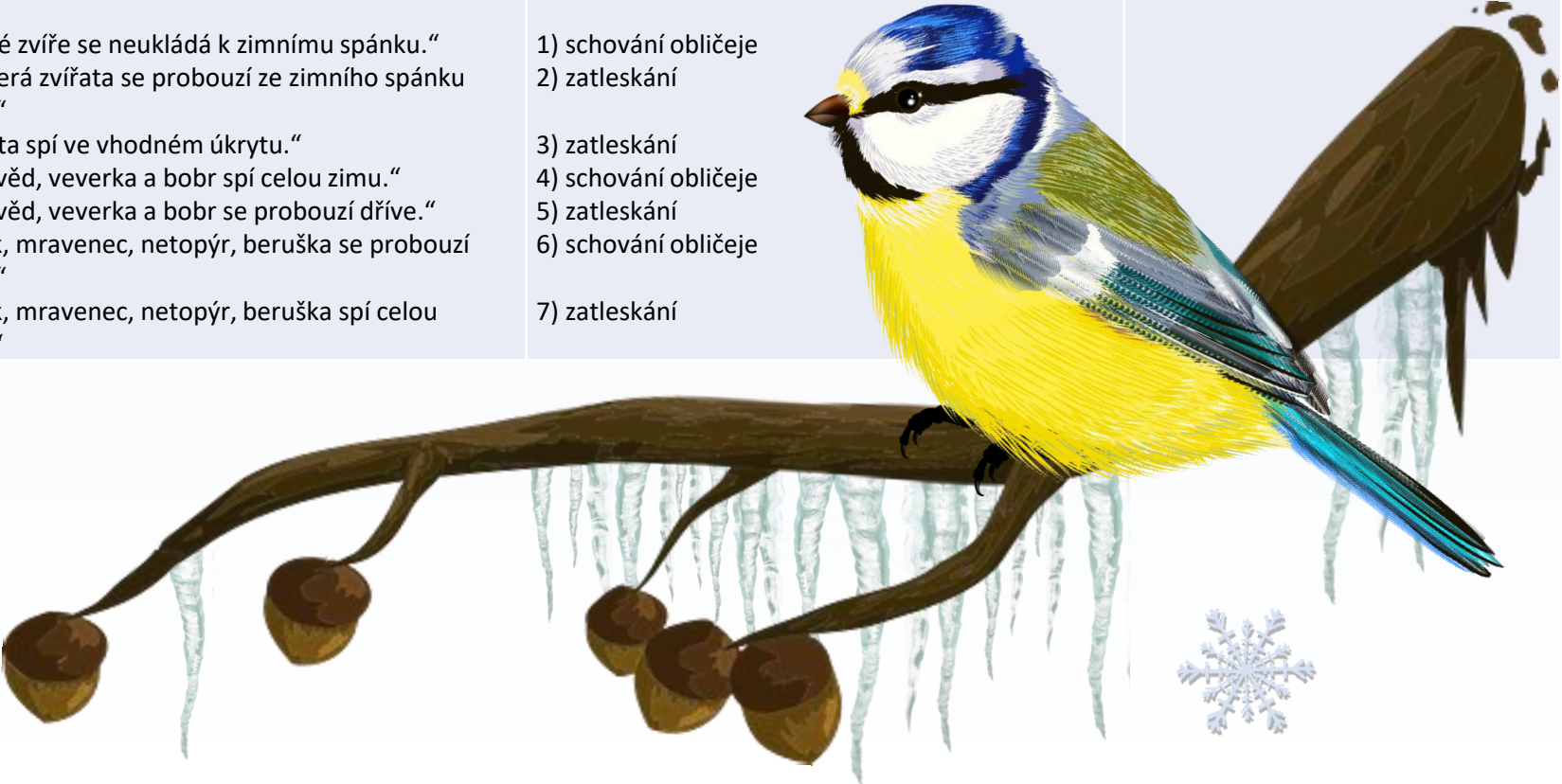
Příroda v zimě

Pracovní list

Na pracovním listu vybarvi potraviny, které se nosí zvířátkům do krmelce a krmítek. Následně pojmenuj zvířátka a zakroužkuj ta, která spí zimním spánkem.

Úterý – den druhý

Čas	Činnost učitele	Činnost dětí a očekávané odpovědi	Komentáře, poznámky, organizace, pomůcky
8.50 – 9.00	Motivace: Učitelka pustí dětem po svačině k poslechu ukolébavky.	Děti leží nebo sedí na koberci, podle toho, jak jim je to příjemné. Poslouchají písni.	Ukolébavky na přehrání, organizace společně na koberci.
9.00 – 9.15	Expozice: Učitelka vede řízený rozhovor s dětmi a pokládá otázky. 1) „Co jste to teď poslouchali za písničky?“ 2) „Kdy vám maminka s tatínkem můžou ukolébavky pouštět?“ 3) „Myslíte si, že zvířatům v lese, někdo ukolébavky zpívá?“ 4) „Správně. Ale ne všechny zvířata se k zimnímu spánku ukládají. My si teď společně povíme, jak to u zvířat, které se na zimní spánek připravují, chodí. Zvířata, která se ukládají k zimnímu spánku, se během léta a podzimu vykrmují tak, aby jim jejich tukové zásoby vydržely na celou zimu. Najdou si vhodný úkryt a díky tomu, že se jim zpomalí výdej energie, který z jídla dostaly, prospí celou zimu. Jaká zvířata si myslíte, že prospí celou zimu?“ 5) „S medvědem máte děti pravdu jen na půl. Medvěd sice usne zimním spánkem, ale probudí se dřív, než zima skončí. A takhle podobně, jako medvěd, to má například i veverka a bobr. Zvířata, která doopravdy celou zimu prospí zimním spánkem je například ježek, sysel, netopýr, mravenec a beruška.	„Písni na usnutí.“ „Ukolébavky.“ „Před tím, než jdeme spát“ „Ne.“ „Medvěd.“	Organizace v kruhu na koberci se všemi dětmi. Pokud děti nebudou vědět, učitelka je dovede k ukolébavkám.
9.15 – 9.30	„Tak děti a teď si společně zahrajeme hru na zvířátka v zimě, chcete?“ Učitelka rozdělí děti na šest skupin – medvědi, veverky, bobři, ježci, netopýři, mravenci. Vysvětlí pravidla hry, hraje na hudební nástroj libovolnou píseň, nebo pouští písničku z přehrávače. Má připravenou ukolébavku na prostřídání.	„Ano.“ Pokud učitelka hraje na nástroj libovolnou píseň, děti se pohybují po prostoru a předvádějí sběr potravy. Pokud učitelka spustí ukolébavku, všechny děti se uloží k zimnímu spánku. Na signál: „Zvířátka, oteplilo se,“ se ze zimního spánku probudí pouze zvířata, která nespí celou zimu a pohybují se po prostoru. Až na signál „Zvířátka, zima skončila,“ se probudí i ostatní děti. Mezitím učitelka hraje opět libovolnou píseň a všechny děti vyhledávají potravu.	Hudební nástroj, CD přehrávač nebo internet. Hra slouží k upevnění znalostí o spících zvířatech.
9.30 – 9.35	Fixace: Formou hry, učitelka říká různé výroky. Děti určují zda je správný, nebo lživý. 1) „Žádné zvíře se neukládá k zimnímu spánku.“ 2) „Některá zvířata se probouzí ze zimního spánku dříve.“ 3) „Zvířata spí ve vhodném úkrytu.“ 4) „Medvěd, veverka a bobr spí celou zimu.“ 5) „Medvěd, veverka a bobr se probouzí dříve.“ 6) „Ježek, mravenec, netopýr, beruška se probouzí dříve.“ 7) „Ježek, mravenec, netopýr, beruška spí celou zimu.“	1) schování obličeje 2) zatleskání 3) zatleskání 4) schování obličeje 5) zatleskání 6) schování obličeje 7) zatleskání	

Středa – den třetí

Čas	Činnost učitele	Činnost dětí a očekávané odpovědi	Komentáře, poznámky, organizace, pomůcky
8.50 – 9.00	Motivace: Učitelka rozloží na koberec do kruhu mikiny od dětí.	Děti si mikiny prohlížejí, osahávají si různé materiály.	Společná část dětí, organizace v kruhu na koberci.
9.00 – 9.15	Expozice: Učitelka vede řízený rozhovor s dětmi, kterých se ptá. 1) „Prohlédli a osahali jste si vaši nebo kamarádovu mikinu?“ 2) „Jsou všechny stejné nebo se něčím liší?“ 3) „Správně. A jaké jsou mezi nimi rozdíly?“ 4) „A když vy máte každý jinou mikinu, myslíte si, že zvířatům zůstává celý rok stejná srst nebo se jim například na zimu mění?“ 5) „Ano děti. V zimě musí být zvířecí kožich hustší a delší, aby je dokázal ochránit před chladem, který je někdy v zimě opravdu veliký. A myslíte si, že i ptákům se mění peří?“ 6) „Správně a jaké to peří tedy bude?“ 7) „A představte si děti, že některá zvířata i mění barvu svojí srsti. Například jelen je v létě zrzavě hnědý, ale v zimě spíš šedohnědý a zajíc ten je zase přes léto šedohnědý a v zimě bílý. Proč si myslíte, že se jim srst zbarvuje?“	„Ano.“ „Liší.“ Děti popisují rozdíly, které vidí jak v barvě, tak v materiálu. „Mění.“ „Ano.“ „Hustší.“ „Aby se lépe ukryli před dravci a myslivci.“	Společná část v kruhu na koberci okolo mikin. Pokud děti nebudou vědět, učitelka je na odpověď navede, případně odpověď prozradí. Za správné odpovědi učitelka chválí.
9.15 – 9.30	„A když jsme si dnes i včera o zvířatech povídaly, tak já jsem si teď vzpomněla, že znám písničku, která se jmenuje Zvířátka v zimě, naučíme se jí spolu?“ Učitelka dětem písničku nejdříve zahraje. Potom je seznámí se slovy a rytmiizací a nakonec s melodií.	„Ano.“ Děti se učí písni, snaží se jí zapamatovat.	Noty a text písničky Zvířátka v zimě, klavír. Možná i jiná písnička se zimní tematikou.
9.30 – 9.35	Fixace: Učitelka pokládá dětem otázky. 1) „Mají zvířata v zimě stejnou srst jako v létě?“ 2) „Čím je jiná?“ 3) „Proč se zvířatům mění srst?“	Děti se snaží správně odpovědět na dané otázky. 1) „Ne.“ 2) „Je hustší a delší.“ 3) „Aby je ochránila před chladem.“	Správné odpovědi jsou zaznamenány jako očekávané odpovědi dětí.

Čtvrtek – den čtvrtý

Čas	Činnost učitele	Činnost dětí a očekávané odpovědi	Komentáře, poznámky, organizace, pomůcky
8.50 – 9.00	Motivace: Učitelka položí na koberec obrázky krmelců, případně může přiložit krajíc chleba, semínka, seno, žaludy, kaštiny, seno, brambory, mrkev nebo jablko.	Děti si prohlížejí obrázky krmelců, případně potravin. Přemýšlejí o čem si dnes budou povídat.	Obrázky, případně potraviny. Ty budou využity při doplňující činnosti.
9.00 – 9.15	Expozice: Učitelka vede řízený rozhovor s dětmi a pokládá otázky.		Společná aktivita děti v kruhu na koberci. Vhodné jsou i obrázky nebo ukázky potravin.
	1) „O čem si děti myslíte, že si budeme dnes povídat?“	„O krmení zvíře.“	
	2) „Správně. Pokud napadne hodně sněhu a zima je dlouhá je důležité, aby lesníci dodávaly zvířatům do lesa potravu. Do čeho jí zvířatům dávají?“	„Do krmelců.“	
	3) „Ano. A jaká zvířata chodí krmelec navštěvovat?“	„Jeleni, srnky, prasata, zajíci.“	
	4) „Co všechno se zvířatům do krmelce může dát?“	„Kaštiny, žaludy, seno, suchý chléb, brambory, mrkev, jablko, semínka.“	
	5) „Myslíte si, že je dobré, když budeme zvířatům do krmelce dávat potraviny, které jsou zkažené nebo plesnivé?“	„Ne.“	
	6) „Správně. Je důležité, abychom do krmelců dávaly pečivo, které je naprosto suché a zeleninu, ovoce, přírodniny, které nebudou plesnivé. Co by se mohlo stát, kdybychom toto nedodržely a dali jsme do krmelce plesnivé potraviny?“	„Zvířatům by bylo špatně a mohli by umřít.“	Pokud děti neví, učitelka je k odpovědi navede.
	7) „Přesně tak děti. Důležité také je, abychom potraviny nosily po troškách. Aby se nám jednou zvířata nepřejedla a po druhé neměla hlad. Děti, a když půjdeme dát zvířatům do krmelce potravu, budeme v lese křičet a pískat?“	„Ne.“	
8) „A proč?“	„Abychom je nevyplašili a aby se nebáli.“		
9.15 – 9.30	Učitelka nabídne dětem dvě možné činnosti:		
	1) Hru „Poznej podle hmatu“, kdy učitelka nebo určené dítě položí potraviny na koberec pod šátek, či do krabice. Potraviny se nechají na koberci a danému dítěti se zaváží oči. 2) Výtvarná činnost: Tvorba krmelce – učitelka dětem řekne, co mají dělat (popis ve sloupci činnosti dětí), během činností děti střídá, aby se vystřídal všechny děti, které chtějí	Úkolem dětí je vzít nějakou potravinu do rukou a podle hmatu poznat, která to je. Děti pracují kolektivně na výtvarné části. Temperovou barvou obtáhnou a vymalují předkreslený krmelec. Do volných míst lepí kousky připraveného materiálu vypsáního ve sloupci pomůcky. Připravený materiál nalepí pod krmelec a na střechu krmelce nalepí kousky vaty jako sních.	Potraviny, šátek, případně krabice. Potraviny je možné využít i jako odměnu. Učitelkou předkreslený krmelec na formátu A3 či A2, usušené kousky mrkve, jablek, brambor, chemlon, arašídů, chléb, semínka, vata, temperové barvy, štětec, lepidlo.
9.30 – 9.35	Fixace: Učitelka říká výroky, děti hrou potvrzují jejich pravdivost.	Pokud je výrok správný, děti zatleskají. Pokud lživý, schovají si oči.	
	1) „Lesním zvířatům dáváme potraviny do krmelce.“ 2) „Do krmelce dáváme pizzu, hranolky, vejíčka.“ 3) „Krmelec navštěvují ježci.“ 4) „Krmelec navštěvují jeleni, srnky a divočáci.“ 5) „Do krmelce dáváme seno, mrkev, jablko, kaštiny.“ 6) „Do krmelce dáváme zkažené a plesnivé potraviny.“	1) zatleskají 2) schovají si oči 3) schovají si oči 4) zatleskají 5) zatleskají 6) schovají si oči	 Ježek celou zimu spí.

Pátek – den pátý

Čas	Činnost učitele	Činnost dětí a očekávané odpovědi	Komentáře, poznámky, organizace, pomůcky
8.50 – 9.00	Motivace: Učitelka připraví dětem na stoly knihy se zvířaty, na koberec obrázky krmelců a karty s obrázky zvířat.	Děti si prohlížíjí knihy, obrázky a třídí karty do obručí. Ty znázorňují rozdělení zvířat na savce, ptáky a hmyz.	Knihy, obrázky krmelců, karty se zvířaty, obruče.
9.00 – 9.15	Expozice: Učitelka s dětmi opakuje to, o čem si celý týden povídaly. Nejprve zkontroluje správné rozřazení karet a obrázků v obručích. Následně pokládá otázky na shrnutí. 1) „O čem jsme si děti spolu v týdnu povídaly?“ 2) „Spí všechny zvířata celou zimu?“ 3) „A například, která zvířata celou zimu prospí?“ 4) „Máme i zvířata, která sice usnou zimním spánkem, ale celou zimu neprospí. Vzpomenete si, která zvířata to jsou?“ 5) „Co chrání zvířata před zimou?“ 6) „Jak můžeme zvířatům v zimě pomoci s potravou?“ 7) „A jaké potraviny jim nosíme?“ 8) „Můžou být tyto potraviny zkažené?“ 9) „Správně.“ Učitelka pochválí děti a sdělí jim, že si příští týden poví ještě o tom, jak můžeme pomoci ptákům v zimě, jak to v zimě mají rostliny a že si pro ptáky vyrobí malé krmítko.	Děti společně kontrolují s učitelkou rozdělení zvířat do obručí. „O zimním spánku zvířat, o krmení zvířat, naučili jsme se novou písničku.“ „Ne.“ „Ježci, mravenci, berušky, netopýři a syslové.“ „Bobr, medvěd, veverka.“ „Delší a hustší srst.“ „Nosíme jí zvířatům do krmelců.“ „Seno, brambory, mrkev, jablko, kaštiny, žaludy, suché pečivo.“ „Ne.“	Společná část dětí na koberci v kruhu. Pokud děti nebudou otázku vědět, učitelka je ke správné odpovědi zkouší dovést. Učitelka může děti poprosit, aby si příští týden do mateřské školy donesly trochu semínek na výrobu krmítka.
9.15 – 9.30	Učitelka si s dětmi zopakuje již naučenou píseň. Možnost přidání orffových nástrojů.	Děti zpívají píseň, případně zkouší doprovod za pomoci orffových nástrojů.	

Pondělí – den šestý

Čas	Činnost učitele	Činnost dětí a očekávané odpovědi	Komentáře, poznámky, organizace, pomůcky
8.50 – 9.00	Motivace: Učitelka pustí dětem relaxační píseň.	Děti leží na zádech na koberci, poslouchají relaxační píseň a představují si něco krásného, něco o čem by chtěly, aby se jim zdál ten nejhezčí sen.	CD nebo nahrávka s relaxační hudbou a přehrávač.
9.00 – 9.15	Expozice: Učitelka vede řízený rozhovor s dětmi, ptá se jich. 1) „O čem se vám děti zdálo? Nebo o čem krásném byste chtěly, aby se vám zdálo?“ 2) „Myslíte si, že i spícím zvířatům v lese se můžou zdát sny?“ 3) „A o čem by ty jejich sny asi tak mohly být?“ 4) „Víte, proč jsem se vás ptala na vaše sny a na sny zvířat v lese? O čem jsme si minulý týden povídali?“ 5) „Správně děti. A kdo z vás si vzpomene, jaká zvířata spí celou zimu, která se budí dřív, než zima skončí?“ 6) „Byl už jste někdo z vás s rodiči v lese, dát zvířátkům potravu do krmelce?“ 7) „Co byste do krmelce mohly zvířatům donést?“	Děti vypráví své sny a přání. „Ano.“ Děti vymýšlí, co by se mohlo zvířatům zdát. „O zimním spánku zvířat a o jejich krmení v zimě.“ „Celou zimu spí mravenec, netopýr, beruška a sysel, ježek. A dřív se probouzí medvěd, bobr a veverka.“ Možná dvojí odpověď – ano nebo ne. „Brambory, seno, mrkev, jablko, žaludy, kaštiny.“	Společná část dětí, v kruhu na koberci. Pokud si děti nevzpomenou, učitelka je k odpovědi dovede. Učitelka pochválí děti za to, co si během minulého týdne zapamatovaly . Po této odpovědi je možné připomenout si hru z druhého dne Zvířátka v zimě.
9.15 – 9.30	Opakování již naučené písně Zvířata v zimě. Učitelka vyndá různé stavebnice a rozdělí děti na skupiny.	Děti zpívají již naučenou píseň Zvířátka v zimě, doprovází se orffovými nástroji. Děti skupinovou práci staví z připravené stavebnice krmelec. Mohou zakomponovat i různé přírodniny.	Orffovy nástroje, stavebnice, přírodniny.

Úterý – den sedmý

Čas	Činnost učitele	Činnost dětí a očekávané odpovědi	Komentáře, poznámky, organizace, pomůcky
8.50 – 9.00	Motivace: Učitelka dětem připraví na stůl knihy s obrázky ptáků, případně jim může pustit zvuky ptáků.	Děti si prohlížejí knihy, případně poslouchají zpěv ptáků .	Knihy, CD nebo nahrávky se zvuky ptáků, přehrávač.
9.00 – 9.20	Expozice: Učitelka vede řízený rozhovor s dětmi a ptá se jich. 1) „Kdo mi poví, co jste si teď prohlíželi (poslouchali)?“ 2) „Správně. A kdo z vás přijde na to, proč jste si prohlížely (poslouchali) zrovna ptáky?“ 3) „Obrázky ptáků jste si prohlíželi (zvuky poslouchali) právě proto, že i někteří ptáci u nás zimu přečkávají. A než si o nich něco povíme, ví někdo z vás, kteří ptáci na zimu odlétají?“ 4) „Správně. A společně s čápem a vlaštovkou odlítá ještě například husa velká, kachna divoká a kukačka. Víte, kam tito ptáci odlétají?“ 5) „Ano, do teplých krajin, mezi které patří například Severní a Jižní Afrika.“ 6) „A co ptáci, kteří u nás zůstávají? Myslíte si, že se jim stejně jako zvířatům, mění peří?“ 7) „Ano. I ptačí peří se mění a oproti létu je daleko hustší, aby je ochránilo před velkým mrazem.“ 8) „Kdo z vás si teď vzpomene, jak můžeme ptákům pomoci v zimě?“ 9) „A co jim do krmítek můžeme dát?“ 10) „A ne jen semínka. Můžeme přidat i oříšky, jeřabiny, ovesné vločky, jablka, mrkev, lůj. Pečivo není moc vhodné, může ptáčkům způsobit zažívací problémy.“	„Ptáky.“ Děti odpoví, co si myslí. „Stěhovaví ptáci, třeba čáp a vlaštovka.“ „Do teplých krajin.“ „Ano.“ „Dáváme jim potravu do krmítek.“ „Semínka.“	Vhodná ukázka obrázků, jak ptáci vypadají.
9.20 – 9.30	Učitelka si s dětmi zahraje pohybovou hru Stěhovaví práci. Učitelka děti rozdělí do dvou skupin. První skupina bude představovat stěhovavé ptáky (čápi, vlaštovky, kachny, husy a kukačky). Druhá skupina ptáky, kteří u nás zůstávají (sýkorky, labutě, vrabci, sovy, sýkorky).	Pokud hraje učitelka na tamburínu všechny děti, tedy všichni ptáci, létají po hrací ploše. Jakmile začne učitelka hrát na rolničky, děti, které představují ptáky, kteří u nás zůstávají, se půjdou schovat na předem vyhrazené místo ve třídě. Děti, které představují stěhovavé ptáky, se pohybují dále volně po prostoru. Až začne učitelka hrát opět na rumba kouli je jaro a všichni ptáci lítají.	Rumba koule, rolničky.
9.30 – 9.35	Fixace: Učitelka pokládá kontrolní otázky dětem. 1) „Zůstávají u nás všichni ptáci?“ 2) „Kam odlítají někteří ptáci?“ 3) „Kteří ptáci například odlétají?“ 4) „Kam dáváme ptákům v zimě potravu?“ 5) „Co jim do krmítek můžeme dát?“ 	Děti odpovídají na otázky. „Ne.“ „Do teplých krajin.“ „Vlaštovky, čápy, husy, kachny a kukačky.“ „Do krmítek.“ „Semínka, jablka, ořechy, lůj, mrkev, ovesné vločky, jeřabiny.“ 	

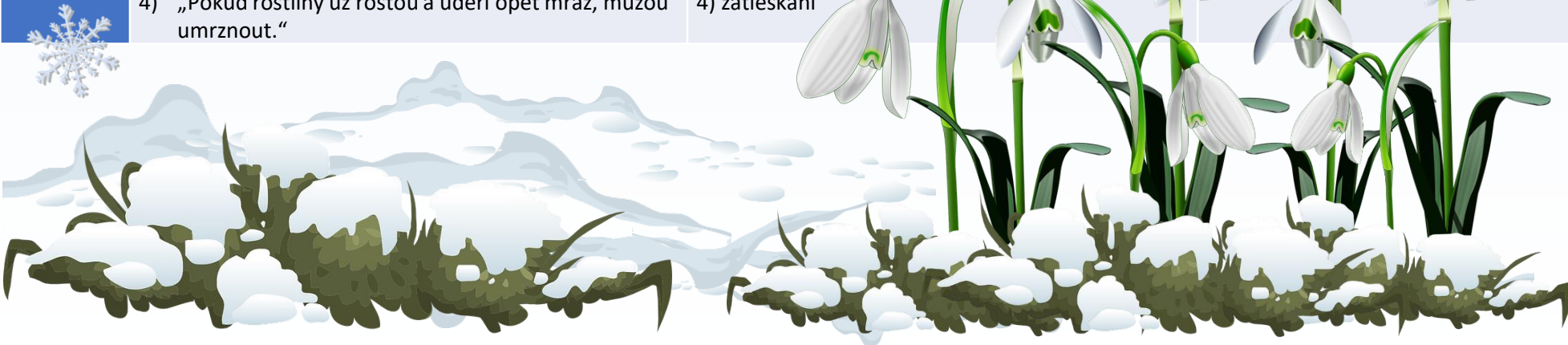
Středa – den osmý

Čas	Činnost učitele	Činnost dětí a očekávané odpovědi	Komentáře, poznámky, organizace, pomůcky
8.50 – 9.00	Motivace: Učitelka dětem připraví do nádob nasýpané zrní, semínka, ovesné vločky, kousky jablek a ořechů.	Děti si prohlížíjí obsahy nádob, osahávají si potraviny, které jsou uvnitř.	Nádoby, zrní, semínka, ovesné vločky, jablka, ořechy, ubrus nebo plachtu pod nádoby. Organizace na koberci nebo u stolečků.
9.00 – 9.05	Expozice: Učitelka vede řízený rozhovor s dětmi. 1) „Co jste teď v nádobách všechno viděli?“ 2) „K čemu se tyto potraviny můžou použít?“ 3) „Správně. A chtěli byste si takové malé krmítko, které si vezmete domů vyrobit?“	„Semínka, zrní, ovesné vločky, jablka, ořechy.“ „Ke krmení ptáků.“ „Ano.“	Společná činnost dětí na koberci v kruhu.
9.05 – 9.30	Učitelka připraví dětem různé činnosti. 1) Výroba krmítek u stolu (asistuje učitelka). 2) Stavba krmítek ze stavebnic v herně. 3) Jako třetí možnost může připravit na velký kus papíru předkreslené krmítko v herně.	Děti se střídají u jednotlivých činností podle zájmu, ke stolům chodí po skupinách. 1) Každé dítě si před sebe na podložku připraví směs ze zrní, semínek, ovesných vloček, kousků jablek a ořechů. Následně dostane do ruky roličku od toaletního papíru, kterou potře medem nebo arašídovým máslem. Roličku vyválí v připravené směsi. Poté roličkou provleče provázek, který učitelka zaváže a rolička se nechá zaschnout. 2) Děti ze stavebnice tvoří krmítka dle fantazie. Může to být práce individuální nebo kolektivní. 3) Děti ve skupině mají za úkol poskládat víčka, přírodniny podle čar předkresleného krmítka. Následně mohou krmítko vylepšit dle své společné fantazie.	Připravená směs ze zrní, semínek, kousků jablek a ořechů, med nebo arašídové máslo, štětce, podložku, roličky od toaletního papíru, provázek, stavebnice, víčka, přírodniny, předkreslené krmítko na velkém formátu.
9.30 – 9.35	Učitelka připraví dětem výstavu vyrobených krmítek.	Děti společně s učitelkou hodnotí vyrobená krmítka pro ptáky, krmítka vyrobená u stolečku i krmítka vytvořená ze stavebnic, přírodnin či víček.	Vhodné zopakovat píseň z minulého týdne Zvířátka v zimě, nebo jinou zvolenou.

Čtvrtek – den devátý

Čas	Činnost učitele	Činnost dětí a očekávané odpovědi	Komentáře, poznámky, organizace, pomůcky
8.50 – 9.00	Motivace: Učitelka dětem připraví ukázky rostlin.	Děti si prohlížejí ukázky v knihách, případně jiných materiálech	Ukázky rostlin.
9.00 – 9.20	Expozice: Učitelka vede řízený rozhovor s dětmi.		Společná část dětí v kruhu na koberci.
	1) „Co jste teď na obrázcích viděli?“	„Kytky, stromy, rostliny.“	
	2) „Jak je můžeme dělit?“	„Na květiny, stromy a keře.“	
	3) „Víte z čeho se květiny, stromy a keře skládají?“	„Květiny z kořene, stonku, listů a květu, stromy z kořenů, kmene, větví, listů nebo jehličí.“	Pokud děti neví, učitelka navede.
	4) „Patří rostliny do přírody živé nebo neživé?“	„Do živé, protože k životu potřebují teplo, světlo, vodu, vzduch a živiny.“	
	5) „Kdo z vás si vzpomene, co jsme si říkali o rostlinách na podzim? Musíme jim se zazimováním pomoci nebo se rostliny dokážou zazimovat samy?“	„Musíme jim pomoci.“	
	6) „Správně, rostliny se nedokáží zazimovat samy. Vzpomenete si, jak jim se zazimováním pomůžeme?“ Pokud děti odpoví ano, učitelka se jich zeptá, jak? Pokud děti odpoví ne, učitelka povídá: „Rostliny na zahradě zazimujeme tak, že je zastříhneme a co jim nepropustí velké množství vody. Ta by rostlinám mohla totiž v zimě ublížit svým zamrznutím.“	Možná dvojí odpověď – ano nebo ne.	Pokud děti neví, učitelka jim napoví a procesy v přírodě vysvětlí.
	7) „Myslíte si, že rostliny čekají až na jaro, aby mohly opět začít růst a kvést?“	Možná dvojí odpověď – ano nebo ne.	
	8) „Nečekají, protože ony přesnou dobu jara nepoznají. Řídí se pouze změnou počasí, a tak se může stát, že pokud je teplejší zima, rostliny začnou kvést a růst dřív. Co jim pak ale hrozí, pokud udeří opět mráz?“	„Zmrznutí, proto okolo nich chvojí, listy, kartony. Něco co je ochrání před mrazem.“	
	9) „A jestlipak děti víte, která květina roste na jaře jako první?“	„Sněženka.“	Vhodná ukázka.
9.20 – 9.30	Pohybová hra Na brzké jaro. Učitelka si připraví rumba kouli a rolničky.	Děti se schoulí do klubíčka a představují zazimované rostliny. Jakmile učitelka zahraje na rumba kouli, venku se oteplilo a rostliny začínají pomalu, velice pomalu, růst. Pokud učitelka zahraje na rolničky, náhle udeřil opět mráz a rostliny (děti) musí přestat růst. Zamrznou v té poloze, ve které se právě nachází. Takto to probíhá, dokud ze všech dětí nevyrostou rostliny.	Rumba koule, rolničky.
9.30 – 9.35	Fixace: Formou hry na pravdu a lež. Učitelka říká různá tvrzení.	Pokud je tvrzení správné, děti zatleskají, pokud ne, zakryjí si oči. 1) zakrytí očí 2) zatleskání 3) zakrytí očí 4) zatleskání	

Pátek – den desátý

Čas	Činnost učitele	Činnost dětí a očekávané odpovědi	Komentáře, poznámky, organizace, pomůcky
8.50 – 9.00	Motivace: Učitelka připraví dětem k ukázce veškeré materiály, se kterými během dvou týdnů pracovaly.	Děti si prohlížejí knihy a obrázky, poslouchají nahrávky, případně osahávají připravený materiál.	Knihy, obrázky, potraviny, CD a nahrávky, přehrávač.
9.00 – 9.15	Expozice: Učitelka si s dětmi povídá o probraných tématech. 1) „Jak dělíme přírodu?“ 2) „Ptáci, savci a hmyz patří do přírody živé, proč?“ 3) „Ukládají se všechna lesní zvířata k zimnímu spánku?“ 4) „Která zvířata prospí celou zimu?“ 5) „Která zvířata sice usnou, ale během zimy se probudí?“ 6) „Mění se ptákům a savcům na zimu srst a peří? A jestli ano, tak jak a proč?“ 7) „Kteří ptáci například odlétají do teplých krajin?“ 8) „Jak savcům a ptákům v zimě pomáháme?“ 9) „Zazimují se rostliny v zimě samy?“ 10) „Jak pomáháme rostlinám?“	„Na živou a neživou.“ „Protože k životu potřebují vodu, teplo, světlo, vzduch a živiny.“ „Ne.“ „Mravenec, netopýr, beruška, ježek, sysel.“ „Medvěd, bobr, veverka.“ „Ano. Ptáci mají peří hustší a srst savců je delší a hustší, aby je ochránily před mrazem.“ „Husa, kachna, čáp, vlaštovka.“ „Dáváme jim potraviny do krmelců a krmítek.“ „Ne.“ „Zakryjeme je chvojím, kartonem, listím.“	
9.15 – 9.30	Společné zopakování si písňe Zvířátka v zimě, nebo jiné, kterou se děti naučily. Možnost zopakování si her. 1) „Spící zvířata.“ 2) „Stěhovaví ptáci.“ 3) „Na brzké jaro.“		
9.30 – 9.35	Zhodnocení práce dětí za uplynulé dva týdny.		

